

р'яка всички твои другари за теб, каква гордост е то! (Л. Александрова) – “голосувати за кого-, що-небудь” [8, 124 – 125].

Отже, кінематичним фразеологізмам притаманні певною мірою явища полісемії й омонімії, що пов'язано з специфічною природою самих невербальних прототипів: наявність декількох значень має своєю передумовою багатозначність відповідного жесту, в той час як фразеологізми-омоніми, маючи спільне вербальне вираження, співвідносяться з різними денотатами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Вайнтрауб Р.М.* Опыт составления соматической фразеологии в славянских языках // Труды Самаркандского университета. Вопросы фразеологии. – 1975. – Вып. 288. - № 9; 2. *Верещагин Е.М., Костомаров В.Г.* О своеобразии отражения мимики и жестов вербальными средствами (на материале русского языка) // Вопросы языкознания. – 1981. - № 1; 3. *Глухов В.М.* О внутрифразеологической омонимии // Русский язык в школе. – 1975. – №3; 4. *Красильникова Е.В.* Жесты и языковые фразеологизмы (к соотношению вербального и невербального кодов) // Из опыта создания страноведческих пособий по русскому языку. – Москва, 1977; 5. *Крейдлин Г.Е.* Невербальная семиотика в ее соотношении с вербальной: АДД. – Москва, 2000; 6. *Мокиенко В.М.* Славянская фразеология. – Москва, 1980; 7. *Ничева К.* Към характеристиката на фразеологизмите в българския език // Български език, 1967, кн.1; 8. *Ничева К., Спасова-Михайлова С., Чолакова Кр.* Фразеологичен речник на българския език: В 2 т. – Т.1. – София, 1974; 9. *Омиралиева Ж.К.* Национально-культурная специфика конвенциональных фразеологизмов с соматизмами: АДД. – Алматы, 1999; 10. *Ройзензон Л.И., Абрамев И.В.* Совмещенная омонимия в сфере фразеологии // Вопросы языкознания. – 1969. - №2; 11. *Селіванова О.О.* Нариси з української фразеології (психологнітивний та етнокультурний аспекти). – Київ-Черкаси, 2004; 12. *Скрипник Л.Г.* Фразеологія української мови. – Київ, 1973; 13. *Стефанова М.* Българският соматичен етикетен език днес // Проблеми на социолінгвистиката. – В.Търново, 1993; 14. *Ужченко В.Д., Авксентьев Л.Г.* Українська фразеологія. – Харків, 1990; 15. *Чанышева З.З.* Взаимодействие языковых и неязыковых факторов в процессе речевого общения. – Уфа, 1984.

Плешкан О.О. (Харків, Україна)

Франкомовні запозичення в терміносистемі фахівців комп'ютерної інженерії та управління

У статті розглянуто способи термінотворення, проаналізовано основні шляхи запозичення з французької мови в терміносистемі фахівців комп'ютерної інженерії та управління.

Ключові слова: термінотворення, запозичення, повна асиміляція, часткова асиміляція, повна калька, часткова калька.

В статтє рассмотрены способы термиобразования, проанализированы основные пути заимствования с французского языка в терминосистеме специалистов компьютерной инженерии и управления.

Ключевые слова: термиобразование, заимствование, полная ассимиляция, частичная ассимиляция, полная калька, частичная калька.

The basic methods of forming of terms are considered in the article, the basic ways of borrowing from French for the in system of terms of specialists of the computer engineering and management are analysed.

Key words: *of forming of terms, borrowing, complete assimilation, partial assimilation, complete tracing paper, partial tracing paper.*

Науково-технічний прогрес, інформатизація суспільства, впровадження високих технологій у комп'ютерній галузі потребує від майбутніх фахівців відповідних умінь та знань спеціальної термінології. Напрямок підготовки «Комп'ютерна інженерія» (Computer engineering) готує спеціалістів з комп'ютерних систем, які є компетентними в сфері системного проектування апаратних та програмних засобів обчислювальної техніки, володіють знаннями в галузі розробки та впровадження нових комп'ютерних систем і мереж.

Тому, фахівець з даного напрямку повинен знати не тільки комп'ютерне обладнання, системну інфраструктуру, методи, засоби та технології розробки великого програмного забезпечення, а й фахову термінологію; уміти проектувати, розробляти та супроводжувати програмне забезпечення, використовуючи при цьому галузеві терміни. Для того, щоб користуватися фаховими термінолексемами при написанні наукових праць, правильно вживати дану лексику у професійному мовленні, треба досконало дослідити особливості утворення, перекладу та функціонування української наукової термінології і, зокрема термінології за напрямком «Комп'ютерна інженерія та управління».

Лексика сучасної української мови за походженням неоднорідна. Близько 90 % становлять успадковані слова, тобто такі, що ведуть свій початок з індоєвропейської мовної єдності; слова, що виникли в спільнослов'янський період; слова, спільні для східнослов'янських мов; відтак лексика, що з'явилася на українському ґрунті за час самостійного існування української мови. Решта лексичного складу (приблизно 10 %) – слова, запозичені з інших мов. Велика кількість запозичень є термінами.

Походження та спосіб творення – сьогодні одні з головних аспектів і моментів, що викликають найбільшу кількість суперечностей. Ось чому дослідження творення термінології фахівців комп'ютерної інженерії та управління на сучасному етапі є актуальним і необхідним.

Про іншомовні слова в конкретних терміносистемах повідомляють Л. Козак "Вживання іншомовних слів в українській електротехнічній термінології", О. Остапенко "Роль грецьких та латинських префіксів у творенні комп'ютерних термінів", Р. Вовченко, Л. Бохорська, О. Полубічко "Про росіянізми в українській геологічній науковій термінології", Б. Прокопович, Л. Яремчук " Автентична українська мова та іншомовні запозичення в сучасній термінології дерево оброблення," Н. Сапальова "Використання в українському перекладі науково-технічних термінів іншомовного походження" тощо.

Мета цієї статті – розглянути такі поняття, як «термінотворення», «запозичення»; проаналізувати особливості франкомовних запозичень в терміносистемі комп'ютерної інженерії та управління.

Термінологічна лексика посідає значне місце в мовній комунікації, що зумовлено інтенсивним процесом термінологізації інформаційного простору суспільства на

сучасному етапі. Понад 90% мовних новоутворень становлять сьогодні саме терміни. Відомі мовознавці О.І. Бондар, Ю.О. Карпенко, М.Лі. Микитин-Дружинець стверджують, що українська наукова термінологія зародилася у II пол. XIX ст. Виокремлюють чотири періоди її розвитку:

1) зародження української термінології: поява наукових термінів у журналі «Основа» (II пол. XIX – 10-ті роки XX ст.);

2) організована та координована робота щодо творення і опрацювання української наукової термінології (20-ті – I пол. 30-х років XX ст.);

3) «наступ» на українську наукову термінологію з боку радянської влади, наближення її до російської (II пол. 30-х – 80-ті роки XX ст.);

4) відродження та активізація термінотворчих процесів у незалежній Україні. Усталення української наукової термінології (з 90-х років XX ст.) [1, 271].

Як ми бачимо, саме українські термінолексеми досить тривалий час були у стадії занепаду, і науковці не досліджували термінотворчі процеси, не класифікували наявну лексику. Тому в термінознавстві є багато явищ, які потребують доопрацювання. У даній роботі спробуємо проаналізувати шар запозичень з французької мови, що використовують фахівці комп'ютерної інженерії та управління. І. Процик наголошує на тому, що «чималий відсоток в українській термінології кінця XIX – початку XX ст. становлять спеціальні назви, запозичені з нових європейських мов, що пов'язано з поширенням наукової літератури цими мовами. Найбільше запозичено з французької мови» [6, 131 – 132]. «У цілому позичання слів з чужих мов є одним із продуктивних способів збагачення складу термінолексики української мови» [6, 135].

Французькі запозичення здебільшого зберігають наголос на останньому складі, крім тих, які адаптувались до мови-реципієнта, набули українських закінчень та суфіксів. Наприклад: *мікрога́лузь* – *microdomáines*. Як ми бачимо в слові *мікрога́лузь* наголос зберігається на передостанньому складі, на відміну від французького. Це говорить про не повне, а часткове запозичення.

Нові терміни утворюють або шляхом використання внутрішніх ресурсів мови, або шляхом запозичення. Розглянемо ці способи детальніше. Ще на початку 60-х років XIX ст. М. Левченко, П. Єфименко, П. Житецький, П. Куліш, М. Костомаров та І. Шарловський уперше порушили термінологічне питання і зробили спробу схематично окреслити шляхи та способи творення національних терміносистем:

1) використання потенційно готових ресурсів з фонду народного мовлення;

2) заперечення чужомовних термінів;

3) штучні термінотворення в дусі народної мови [6, 130].

Відомий учений В. Волошин стверджує, що «термінотворення – це сукупність способів творення термінів, при яких утворюються нові лексичні одиниці природної мови, що мають спеціальні значення». Дослідник розрізняє кілька видів термінотворення.

Морфологічний спосіб створення терміна – це спосіб створення терміна як окремого слова. На його базі створюється термін похідного слова, у якому афікс має спеціальне значення і є терміноелементом.

Синтаксичний спосіб створення терміна у вигляді терміна-словосполучення.

Запозичення терміна – спосіб створення терміна, при якому лексичні одиниці переносяться з однієї природної мови в іншу чи мову спеціального спілкування [3, 347].

Дослідивши підручник таких авторів, як А. Дяков, Т. Кияк, З. Куделько, автором статті було виявлено, що термінолексми надходять до української мови декількома шляхами. Одним з них є перехід слів із загальнолітературної мови у термінознавство, це так званий процес термінологізації. Але цей шлях вважають не дуже позитивним, оскільки важко сприймати дані терміни, знаючи їх первинне значення. Найефективнішим шляхом вважають запозичення з інших мов. Вищезгадані науковці наголошують на тому, що особливий тип запозичень – вживання слів і словотворчих моделей грецької та латинської мов. Як окремий випадок термінотворення можна навести шлях запозичення одиниць з інших наукових сфер. При цьому термін нерідко набуває нового значення [5, 9].

Л. Мацько, Л. Кравець наголошують на тому, що «запозичення іншомовних слів є одним із шляхів поповнення лексичного складу кожної мови» [8, 139]. З погляду стилістики іншомовна лексика – це давно засвоєні слова, що нічим не відрізняються від питомих українських: походження цих лексем не впливає на їх стилістичні можливості та функціонування. Вони використовуються в українській мові як загальноновживані стилістично нейтральні слова. В. Даниленко говорить про те, що запозичені терміни входять у національну термінологію «як готові мовні одиниці разом з поняттями і реаліями, назвами яких вони є.» [4, 29].

Термінознавці В. Дубічинський, Л. Васенко та О. Кримець розглядають питання термінотворення, зокрема запозичення, ширше і детальніше.

Вони вважають, що «наукова термінологія має досить високу здатність сприймати іншомовні запозичення. Такі запозичення формують спільний лексичний фонд у різних, не обов'язково споріднених мовах, що сприяє взаєморозумінню фахівців, які розмовляють різними мовами» [2, 92-93].

У своїй роботі будемо дотримуватися погляду щодо запозичень, запропонованого даними фахівцями.

Запозичення може бути повним або частковим.

При повному запозичується як внутрішня, так і зовнішня форма терміна. Потім іншомовне слово пристосовують до фонетичних і морфологічних особливостей мови-реципієнта, тобто асимілюють його. Розрізняють повну та часткову асиміляцію.

Повна асиміляція — це повне пристосування іншомовного слова до фонетичних (заміна звуків, не властивих цій мові, та перенесення наголосу тощо) і морфологічних (підпорядкування системі відмінювання мови-реципієнта) законів рідної мови.

У слові *процедура* [procedure] французький звук [s] змінився в українській мові на звук [ц]; слово *редактор* [redacteur] звук [oe] перейшов у звук [о]; у слові *режим* [regime] звук [i] замінено на [и] відповідно до позиції та вимови в українській мові: звук [и] пишеться в загальних назвах після приголосних **д, т, з, с, ц, ж (дж), ч, ш, р**.

Часткова асиміляція — це збереження певних фонетичних і граматичних особливостей мови-продуцента.

Слова *рамка* [border], *декодер* [decoder], *компілятор* [compiler], *дешифрування* [dechiffre] в українській мові є іменниками, а у французькій – дієсловами. Тому ми можемо говорити про часткову асиміляцію, бо відбулося фонетичне пристосування, а граматичне ще не завершено.

Основним способом часткового запозичення є калькування, тобто буквальный

переклад елементів слова з мови-продюцента мовою-реципієнтом. Калька також буває повною або частковою.

Повна калька — це послідовний переклад усіх елементів слова з мови-продюцента.

Терміоеlementи: *екран* [écran], *еталон* [étalon], *кадр* [cadre], *каскад* [cascade], *код* [code], *фільм* [film] адаптовано майже без фонетичних та граматичних змін.

Часткова калька — це переклад не всіх елементів слова, що надійшло з мови-продюцента.

Термін *анімація* [animatio] – суф. «-іон» в українській мові замінено на суф.

«-ція», у лексемі *касета* [cassette] в українській мові не збереглося подвоєння приголосних.

На сьогодні дослідження французьких запозичень у терміносистемі комп'ютерної інженерії та управління потребує доопрацювання. Автор даної статті має на меті детальніше дослідити термінотворення даної галузі, розвиток такої галузі як термінографія і звернути увагу на фахові франкомовні видання у галузі комп'ютерної інженерії та управління.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Бондар О.І.* Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоенгія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія: навч. посібник / О.І. Бондар, Ю.О. Карпенко, М.Лі Микитин-Дружинець – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 368 с.;
2. *Васенко Л.А.* Фахова українська мова: навч. посібник / Л.А. Васенко, В.В. Дубічинський, О.М. Кримець. – К.: Центр учбової літератури, 2008 – 272 с.;
3. *Волошин В.Г.* Комп'ютерна лінгвістика: навч. посібник., – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 382 с.;
4. *Даниленко В.П.* Русская терминология. Опыт лингвистического описания. – М., 1977. – 247 с.;
5. *Д'яков А.С.* Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. / Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. – К.: Видавничий дім «КМ Academia», 2000. – 218 с.;
6. *Процик І.* Українська фізична термінологія на зламі ХІХ – ХХ століть. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2004. – 252 с.;
7. *Короткий тлумачний словник: інформатика та обчислювальна техніка / В.П. Гондюл, А.Г. Дерев'яно, В.В. Матвеев, Ю.З. Прохур; [за ред. проф. Гондюла В.П.].* – К.: «Либідь», 2000. – 318 с.;
8. *Мацько Л.І., Кравець Л.В.* Культура української фахової мови: навч. посіб. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.

Савчук Є.О. (Київ, Україна)

Мовні жанри у Всесвітній павутині: методологічні основи класифікації

Богатство и разнообразие речевых жанров необозримо, потому что неисчерпаемы возможности разнообразной человеческой деятельности и потому что в каждой сфере деятельности целый репертуар речевых жанров, дифференцирующийся и растущий по мере развития и усложнения данной сферы.

(М. Бахтін)

У статті розглядається проблема класифікації мовних жанрів у мережі Інтернет та